

የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን የአሰራር መመሪያ

መመሪያ ቁጥር.ሪ.2/2011

ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን የሚቀርቡ ይግባኞች እና መልሶች ከአቤቱታ አቀራረብ ጀምሮ ውሳኔ እስከሚያገኙበት ድረስ የሚያልፍበትን ሂደትና የሚከተሉትን ሥርዓት ግልጽ ማድረግ በማስፈለጉ፤

የኮሚሽኑን የውሳኔ አሰጣጥ ሂደት ተደራሽ ፍትሐዊ ፈጣን፣ ውጤታማ፣ ግልጽነት እና ተጠያቂነት ያለው እንዲሆን ማድረግ በማስፈለጉ፤

በታክስ አስተዳደር አዎኛ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 90(2) ጠቅላይ ሚኒስትሩ በተሰጠው ሥልጣን መሠረት ይህን መመሪያ አውጥቷል።

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

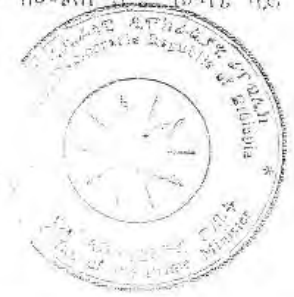
1. አዎር ርዕስ

ይህ መመሪያ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን የአሰራር መመሪያ ቁጥር ---/2011 የተባለው ሲጠቀስ ይችላል።

2. ትርጓሜ

በዚህ መመሪያ ውስጥ የታሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጥ ክልሉን በስተቀር፡-

- 1/ "ኮሚሽን" ማለት በታክስ አስተዳደር አዎኛ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 86 መሠረት የተቋቋመ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ነው።
- 2/ "ፕራዚዳንት" ማለት በአዎኛ አንቀጽ 86(2) መሠረት የተሾመ የኮሚሽኑ ፕራዚዳንት ነው።
- 3/ የኮሚሽኑ አባላት ማለት በአዎኛ አንቀጽ 87(1) መሰረት የሚሾሙ የኮሚሽኑ ዳኞች ናቸው።
- 4/ "ሬጂስትራር" ማለት የኮሚሽኑ ሬጂስትራር ነው።
- 5/ "ውሳኔ" ማለት ኮሚሽኑ በይግባኝ የቀረበለትን ጉዳይ መርምሮ የሚሰጠው ውሳኔ ነው።
- 6/ "መልስ ለጫ" ማለት እንደ አግባብነቱ የገቢዎች ሚኒስቴር ወይም የጉምሩክ ኮሚሽን ወይም የሃዚሁ ተቋማት ቅርንጫፍ ነው።
- 7/ "ይግባኝ" ማለት በመልስ ሰጭ የተሰጠውን ውሳኔ በመቃወም ስኮሚሽኑ የሚቀርብ ይግባኝ ነው።
- 8/ "ይግባኝ ባይ" ማለት በመልስ ሰጭ ውሳኔ ላይ ስኮሚሽኑ የይግባኝ እቤቱታ ያቀረበ ሰው ነው።

9/ በታክስ አስተዳደር አዋጅ፣ በገበያ ግብር አዋጅ እና በጉምሩክ አዋጅ ትርጉም የተሰጣቸው ቃላትና ሐረጎች ለዚህ መመሪያ ተፈጻሚ ይሆናሉ።

3. የተፈጻሚነት ወሰን

ይህ መመሪያ ለኮሚሽኑ በይግባኝ በሚቀርቡ ጉዳዮች ላይ እና ከጉዳዮቹ ጋር በተያያዘ አግባብነት ባላቸው ሰዎች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል።

ክፍል ሁለት

ስለ ይግባኝ

4. ይግባኝን ስለማቅረብ

- 1/ ይግባኝ መቅረብ ያለበት በይግባኝ ባይ ወይም በሕጋዊ ወኪሉ አማካኝነት ብቻ ነው።
- 2/ ይግባኝ በጽሑፍ ሆኖ በይግባኝ ባይ ወይም በሕጋዊ ወኪሉ ተፈርጦ በአካል ለኮሚሽኑ መቅረብ አለበት።

5. የይግባኝ አቤቱታ ይዘት

- 1/ ለኮሚሽኑ የሚቀርብ ይግባኝ በጽሑፍ ሆኖ ፡-
  - ሀ/ የይግባኝ ባይን ለምና አድራሻ፣ በሙክልና ሲሆን በይግባኝ ባይ የተሰጠውን የውክልና ሥልጣን እንዲሁም የተወካይ ስምና አድራሻ፣
  - ለ/ የታክስ መለያ ቁጥሩን፣
  - ሐ/ ይግባኙ መሠረት ያደረገባቸውን ዝርዝር ጉዳዮች፣ ይግባኝ የተመሰረተበት ፍሬ ነገር እና የህግ ጉዳይ ፣
  - መ/ ይግባኝ የተረጋገጠውን የግብር ውሳኔ የሰጠው አካል ለውሳኔው የሰጠውን ምክንያት እና የይግባኝ ባይ መቃወሚያ ፣
  - ሠ/ በማስረጃነት የሚቀርቡ ሰነዶች ፣ በምስክርነት እንዲቀርቡ የሚፈልጋቸው ሰዎች ስምና አድራሻ እና የሚያስረዱለትን ጉዳይ በአጭሩ፣
  - ረ/ ሌሎች ለኮሚሽኑ ውሳኔ አስጣጥ አስፈላጊ ናቸው ያላቸውን ጉዳዮች ፣ ማካተት አለበት።
- 2/ ይግባኝ ባይ ለጉዳይ አግባብነት አላቸው የሚላቸውን ማስረጃዎች ዝርዝርና የሚያስረዱለትን ፍሬ ነገር አጭር መግለጫ ከማመልከቻው ጋር አያይዞ ማቅረብ አለበት።

5. ከይግባኝ አቤቱታ ጋር ተያይዘው ስለሚቀርቡ ሰነዶች

1. በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5(2) መሰረት ከይግባኝ አቤቱታ ማመልከቻ ጋር ተያይዞ የሚቀርበው የማስረጃ ዝርዝር :-

ሀ/ የማስረጃ ዝርዝር መግለጫና በዝርዝሩ የተጠቀሱ ሰነዶች፤

ለ/ የይግባኝ ቅሬታ የቀረበበት የአቤቱታ አጣሪ ጸ/ቤት ውሳኔ ወይም ይግባኝ የቀረበው በአዋጅ አንቀጽ 55(7) መሰረት ከሆነ የግብር ውሳኔ ማስታወቂያው፤

ሐ/ ለአቤቱታ አጣሪ የቀረበውን አቤቱታ ግልባጭ፤

መ/ ይግባኙን ለማቅረብ በቅድሚያ መክፈል ያለበትን ክፍያ ስለመፈጸሙ የሚያረጋግጥ ሰነድ፤

ሀ/ ይግባኙ የሚቀርበው በውክልና ከሆነ ውክልና የተሰጠበት ሰነድ፤

ረ/ ይግባኝ ባይ የሕግ ሰውነት ያለው ከሆነ ይህንን የሚያረጋግጥ የመተዳደሪያ ደንብ፣ የመመስረቻ ጽሑፍ፣ የካተት መሆን አለበት።

2. የይግባኝ አቤቱታዎች በሚቀርቡበት ጊዜ የሚቀርቡ ሰነዶች ከአሪፎናል ሰነድ ጋር ለመመሳከር በፊደስትራፍ መረጋገጥ አለባቸው።

7. የይግባኝ አቤቱታ ተቀባይነት

1. በሚከተሉት ሁኔታዎች የይግባኝ አቤቱታው ተቀባይነት አይኖረውም።

ሀ/ ይግባኙ የህግም ሆነ የፍሬ ነገር መሠረት የሌለው ከሆነ፤

ለ/ ይግባኙ መቅረብ ከሚገባው ጊዜ ዘግይቶ የቀረበ ከሆነ እና ዘግይቶ የሚቀርብ ይግባኝ ተቀባይነት የሚያገኝበትን ምክንያቶች የማያሟላ ከሆነ፤

ሐ/ ይግባኝ በተባለበት ጉዳይ መክፈል የሚገባው ቅድመ ክፍያ ያልተከፈለ ከሆነ፤

መ/ በዚህ መመሪያ አንቀጽ 5 እና 6 የተዘረዘሩት ተሟልተው ካልቀረቡ፤

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1(ሐ) እና (መ) መሰረት ተቀባይነት ያላገኘ ይግባኝ የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜው ሳያልፍ ተሟልቶ መቅረብ ይችላል።

8. የይግባኝ አቤቱታ ተቀባይነት ስለመወሰን

1/ የይግባኙ ፎርም መሟላቱን መርምሮ የሚወስነው ሬጂስትራሩ ይሆናል፤

2/ ሬጂስትራሩ በሌለ ጊዜ የኮሚሽኑ ጻፍ ሲወስን ይቻላል፤

3/ ሬጂስትራሩ ወይም የኮሚሽኑ ጻፍ ይግባኙ ተቀባይነት አላገኘም ባለ ጊዜ ተቀባይነት ያላገኘበትን ዝርዝር ምክንያት መግለጽ አለበት፤

4/ ይግባኝ ባይ ሬጂስትራሩ ወይም ጻፍው በሰጠው ውሳኔ ያልተስማማ ከሆነ ወዲያውን ለፕሬዚዳንቱ ቅሬታውን ማቅረብ ይችላል፤

5/ ፕራዚዳንቱ ይግባኙ ተቀባይነት አላገኘም ባለ ጊዜ ተቀባይነት ያላገኘበትን ዝርዝር ምክንያት እና በዚህ ምክንያት የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ ሊያልፍ እንደሚችል መግለጽ አለበት።

ክፍል ሶስት

መልስ እና የመልስ መልስ

9. የይግባኝ አቤቱታን ለመልስ ሰጪ ስለመላክ

1/ የይግባኝ አቤቱታው ተቀባይነት እንዳገኘ ከሚሸኑ ወዳያውኑ የይግባኙን አቤቱታ እና ማንኛውንም ተያያዥ ሰነድ ለመልስ ሰጭ ይልካል።

2/ ከሚሸኑ በሚወስነው ቀንና ቦታ መልስ ሰጪ የጽሁፍ መልስ እና ማስረጃ ማቅረብ አለበት።

3/ መልስ ሰጪ ይግባኝ አቤቱታው መልስ መስጠት እንዳችል ቢያንስ የ15 ቀናት ጊዜ ሊኖረው ይገባል።

4/ ይግባኝ ባይ ወይም ሕጋዊ ወኪሉ መልስ በሚሰጥበት ቀን በመገኘት የመልስ ሰጪን መልስ መቀበል አለበት።

5/ የግራ ቀኙ ተከራካሪ ወገኖች በጽሁፍ የሚያደርጉት የሰነድ ርክብ በሹሎች ፊት ይከፈናል።

6/ ከሚሸኑ የሰነድ ርክብ ለውውጥ እንደጨረሰ ክርክሩ የሚለማበትን ቀን ሰዓትና ቦታ ወስኖ ለግራ ቀኙ ያሰውቃል፤ የክርክር ማስሚያው ቀን ቢያንስ የ15 ቀናት ጊዜ ይኖረዋል።

10. የመልስ መልስ ስለማቅረብ

1/ ይግባኝ ባይ የመልስ መልስ አለኝ የሚል ከሆነ በጽሁፍ ማቅረብ ይችላል።

2/ ይግባኝ ባይ የመልስ መልሱን ለማቅረብ ቢያንስ ከ10 ቀናት ያላነሰ ጊዜ ሊኖረው ይገባል።

3/ ይግባኝ ባይ የመልስ መልስ በሚሰጥበት ጊዜ በመልስ ሰጪ ለተነሱት ጉዳዮች መልስ ከመስጠት ባለፈ አዲስ ነገር ማንሳት አይችልም።

11. ክርክር ስለማሰማት

1/ ማንኛውም ክርክር በግልጽ ችሎት የሚሰማ ይሆናል።

2/ ሆኖም ለፍትህ አሰጣጥ ይረዳ ዘንድ ችሎቱ በክርክር መሰማቱ ላይ

ሀ/ የክርክር መሰማት ላይ ይን የሚያውክ ማንኛውንም ሰው፤

ለ/ ምስክሮች ምስክርነታቸውን በነፃነት እንዳይሰጡ ያደረገን ሰው፤

ሐ/ ለምስክርነት የመጣን ሰው የምስክርነት ተራው እስኪደርስ ድረስ፤

በችሎት እንዳይገኙ ሊያደርግ ይችላል።

12. ይግባኝ ባይ ክርክር ሲሰማ መገኘት ያለበት ስለመሆን

- 1/ ይግባኝ ባይ ወይም ወኪሉ በክርክር መስማያው ቀን መገኘት የሚኖርበት ሲሆን ካልተገኘ ግን ኮሚሽኑ አንድ ተለዋጭ ቀጠሮ ሊሰጥ ይችላል።
- 2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሰረት በሚሰጠው ተለዋጭ ቀጠሮ ያልቀረበ ይግባኝ ባይ ይግባኙን እንደተወ ይቆጠራል።
- 3/ ከዚህ በላይ ያለው ድንጋጌ በኖርም ይግባኝ ባይ ያልተገኘበትን ምክንያት በመግለጽ አቤቱታ ለኮሚሽኑ ካቀረበ እና፤
  - ሀ/ ያልተገኘው ክስቀም በላይ በሆነ ምክንያት ከሆነ፤ እና
  - ለ/ አቤቱታውን ያቀረበው ምክንያታዊ በሆነ ጊዜ ውስጥ ከሆነ፤

ኮሚሽኑ ጉዳዩ እንዲያቀላቀስ ሊወስን ይችላል።

13. የመልስ ሰጪ መገኘት

- 1/ የመልስ ሰጪ ተወካይ በክርክር መሰማት ሂደት ላይ መገኘት አለበት።
- 2/ የመልስ ሰጪ በክርክር መሰማቱ ላይ ያልተገኘ ከሆነ ኮሚሽኑ አንድ ተለዋጭ ቀጠሮ ሊሰጥ ይችላል።
- 3/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሰረት በሚሰጠው ተለዋጭ ቀጠሮ መልስ ሰጭ ያልቀረበ ከሆነ በሌሎች ክርክር መሰማቱ ይቀጥላል።
- 4 የመልስ ሰጪ ተወካይ በክርክር ሂደት ማስረጃ የማቅረብ፣ የማስረጃት እና በአጠቃላይ የመልስ ሰጪን ክርክር የሚያሰማ ይሆናል።

14. የይግባኝ ባይ ተወካይ

- 1/ ይግባኝ ባይ በክርክር ጊዜ ግለሰብ ከሆነ ዘራሱ ወይም የህግ ሰውነት ካለው በሥራ አስኪያጅ ወይም በነገረ ረጅ ወይም ለመክራከር ውክልና ባለው የድርጅቱ ሰራተኛ ሊወክል ይችላል።
- 2/ ከላይ ከተመለከቱት ውጪ በክርክር ጊዜ ይግባኝ ባይን መወከል የሚችሉት በህግ መሠረት ውክልና የተሰጣቸው ጠበቆች ብቻ ናቸው።

15. ማስረጃዎችን ስለመቀበልና ስለመስማት

- 1/ ኮሚሽኑ የሰው ወይም የሌላ ማስረጃ ይቀበላል።
- 2/ ማንኛውም የሰው ማስረጃ ምስክርነቱን ከመስጠቱ በፊት ቃለ መሳሰል እንዲፈጸም ይደረጋል።
- 3/ ኮሚሽኑ ለፍትሐዊ ውሳኔ አሰጣጥ ይጠቀማል ያላቸውን ማስረጃዎች ከውሳኔ በፊት አስቀርቦ ሊመረምር ይችላል።
- 4/ በተከራካሪ ወገኖች እንዲቀርቡ በኮሚሽኑ የተዘጋጀውን ማስረጃ በተባለው ጊዜና በታዘዘው መሠረት ካልቀረበ ኮሚሽኑ ሊያልፈው ይችላል።

16. ኮሚሽኑ ስለሚሰጣቸው ትዕዛዞች

- 1/ ኮሚሽኑ ይግባኝ በሚሰማበት በማንኛውም ጊዜ የሚከተሉትን ትዕዛዞች ሲሰጥ ይችላል።
- ሀ/ ጥያቄ ሲቀርብ ተጨማሪ ተከራካሪ ወገን ጣልቃ እንዲገባ፤
- ለ/ የጉዳዩን መሰማት ለተወሰነ ጊዜ እንዲያቆይ፤
- ሐ/ ተከራካሪ ወገኖች በጉዳዩ ላይ የመተሳሰብ ውጤት እንዲያቀርቡ፤
- መ/ ተከራካሪ ወገኖች ተስማምተው መሠረታዊ የሚሏቸውን የሂሳብ መዝገቦች ወይም ሰነዶች ለኮሚሽኑ እንዲያቀርቡ፤

ረ/ ለተያዘው ጉዳይ አግባብነት አላቸው የሚባሉ በሌሎች በህግ ሥልጣን ባላቸው አካላት እጅ የሚገኙ ወይም የተሰጡ ውሳኔዎችን ወይም የተሰጡ የምስክርነት ቃሎች ወዘተ ያሉበትን ቦታ እንዲያመለክቱ፤

ሰ/ ተከራካሪ ወገኖች ለተያዘው ጉዳይ አስረላጊ የሆነ የባለሙያ የቴክኒክ ወይም ሳይንሳዊ ማስረጃ እንዲያቀርቡ፤

ሱ/ ፍተሐዊ ውሳኔ ለመስጠት አስረላጊ ነው ብሎ ያመነበትን ማንኛውንም የሰውም ሆነ የሰነድ ማስረጃ እንዲያቀርቡ፤

፮ ኮሚሽኑ አስረላጊ ሆኖ ሲያገኘው ማንኛውንም ተቋም ስነ-ምግባር-ማስረጃዎች ወይም አስረጃዎች እንዲያቀርቡ ወይም መርምረው ውጤት እንዲያሰጡ ሊያዘ ይችላል።

፯ ማንኛውም የኮሚሽኑ ትዕዛዝ በጽሁፍ ለተከራካሪ ወገኖች እና ለሚመለከታቸው አካላት መገለጽ አለበት፤ በጽሁፉ ላይ ቦታ እና ሰዓት መገለጽ ያለበት ሲሆን ማንኛውም ሰው ትዕዛዙን ማክበርና መፈጸም ይኖርበታል።

፳ ማንኛውም ተከራካሪ ወገን የተሰጠውን ትዕዛዝ አግባብነት የለውም ወይም መሻሻል አለበት ወይም ለተወሰነ ጊዜ መቆየት አለበት ብሎ ካመነ ለኮሚሽኑ አቤቱታ ማቅረብ ይችላል፤ እቤቱታውም በጽሁፍ የሚቀርብ ሆኖ ኮፒውም ለሌላኛው ወገን ተከራካሪ ከ15 ቀን በፊት መድረስ አለበት።

፳፩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 የሚቀርበው የጽሁፍ እቤቱታ ትዕዛዙ የሚቀርበትን፣ የሚሻሻልበትን ወይም የሚቆይበትን ምክንያት በግልጽ ማክታት አለበት።

፳፪ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 መሰረት በሚቀርበው የጽሁፍ እቤቱታ ላይ ኮሚሽኑ ባይን ይለባል።

፳፫ ማንኛውም ተከራካሪ ወገን በኮሚሽኑ የተሰጠውን ትዕዛዝ ካልፈጸመ ኮሚሽኑ እንደ አግባብነት ጉዳይ እንዲቋረጥ ወይም በተሰጠው ትዕዛዝ መሠረት ተከራካሪ ወገን በሌላበት ክርክር እንዲቀጥል ወይም የፋይናንስ ማስረጃ ተቀባይነት እንዳይኖረው ሊወስን ይችላል።

17. የኮሚሽኑ የውሳኔ አሰጣጥ ሥርዓት

1. አያንዳንዱ ችሎት አምስት አባላት የሚኖሩት ሲሆን ከኮሚሽኑ አባላት ሦስቱ ሲገኙ ችሎቱ የተሟላ ይሆናል።
2. ኮሚሽኑ በቀረቡሰት የይግባኝ ጉዳዮች ላይ በድምጽ ብልጫ ውሳኔ ይሰጣል።
3. ድምጽ እኩል በእኩል የተከፈለ እንደሆነ ሰብሳቢው ወሳኝ ድምጽ ይኖረዋል።
4. በሃሳብ የተሰየ የጉባዔው አባል የሀሳብ ልዩነቱን በውሳኔው ያሰፍራል።

ከፍል አራት
ልዩ ልዩ ደንጋጌዎች

18. ሌሎች ተፈጻሚነት የሚጥራቸው ህጎች

የታክስ አስተዳደር አዋጅ፣ የጉምሩክ አዋጅ እና የፍትሐብሔር ሰነድ ሰርዓት ህግ እንደ አግባብነታቸው ተፈጻሚነት ይኖራቸዋል።

19. የተሻሩ አሰራሮችና መመሪያዎች

ይህ መመሪያ ተፈጻሚ ከሆነበት ጊዜ ጀምሮ ማንኛውም ከዚህ መመሪያ ጋር የሚቃረን አሰራር ወይም መመሪያ ተሻራል።

20. መመሪያው ተፈጻሚ ስለሚሆንበት ጊዜ

ይህ መመሪያ ተፈጻሚ ከመጣበት ቀን ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል።

አዲስ አበባ-----/---/2011

አብይ አህመድ (ዶ/ር)

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ

ጠቅላይ ሚኒስትር

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን
The Federal Democratic Republic of Ethiopia
Tax Appeal Commission

ቁጥር ታ.ባ.ፈ/ገ.ገ.ፈ/28/ሀ
ቀን 2010/07/11

ለገቢዎች ሚኒስቴር
ለጉምሩክ ኮሚሽን
አዲስ አበባ
ለሬጅስትራር
ታክስ ይግባኝ ኮሚሽን

ጉዳዩ፡- ይግባኝ የሚቀርብበት የፀደቀ ቅጽ ስለመላክ

በታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 983/2008 አንቀጽ 88(5) የኮሚሽኑ ንጋሪደንት ይግባኝ የሚቀርብበት የፀደቀ ቅጽ አዘጋጅቶ እንደሚያቀርብ ይደነግጋል። በዚህ መሰረት ይግባኝ ማትረቢያ ቅጽ 2 ገጽ በዚህ ደብዳቤ ሸኚነት እየላክን በዚህ መሰረት ተግባራዊ እንዲደረግ አስታውቃለሁ።

ከሰላምታ ጋር

ግልባጭ
ለክቡር ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግ
አዲስ አበባ

የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን
የገቢዎች ሚኒስቴር
አዲስ አበባ

የፌዴራል የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን

የማስረጃ ዝርዝር

ሀ/ የሰነድ

1.

2.

3.

የሚያስረዱት ጉዳይ ባጭሩ፡- -----

-----::

ለ/ የሰው

ስም

አድራሻ

1.

2.

3.

የሚያስረዳው ጉዳይ ባጭሩ፡- -----

-----::

የቀረበው ይግባኝ በዩ/ሥ/ሥ/ሕግ አንቀጽ 92 መሰረት እውነት መሆኑን አረጋግጣለሁ፡፡

ይ/ባይ(ተወካይ) ስም-----

ፊርማ-----